

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

Caput I. De Ciborum digestionem & Chylosi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

CONSIDERATIO II.

De Partibus fluidis & mobilibus in corporis
humani fabrica contentis.

CAPUT I.

De Ciborum digestionem & Chylosi.

Descriptis humani corporis partibus, earum functiones exponimus, ex quarum præcipuis est nutritio, quæ fit per ciborum sumptionem, concoctionem, conversionem; inde enim fit *Chylosis*, *Hæmatosis*, & conversio in substantiam viventis: à chylosi incipiamus, in qua cibi in chylum mutantur; atque supponimus, alimentum semper esse substantiam, quia jactura substantiæ non nisi per substantiam reparari potest, & quidem talibus temperatam qualitatibus, ut facile in substantiam viventis transmutari possit. Hinc alimentum, quod uni animantium speciei convenit, alteri potest esse noxium ob temperamenti contrarietatem, quo sensu dixit Aristoteles, iisdem nos nutriri, quibus constamus; hæc autem communiter per ipsam eorum appetentiam cognoscimus, unde illud: quod sapit, nutrit. Alimento misceri debet potus, quia concoctio non fit per assationem, sed per modum elixationis in stomacho, ferè uti caro intra aquam in lebere concoquitur. Cibus igitur est alimentum remotum, & sanguis, qui inde formatur ex chylo, est ferè alimentum proximum, saltem in animantibus sanguine præditis: nunc ad rem.

Prima cibi præparatio, & quasi prima digestio fit in ore, tum per masticationem, tum per commixtionem salivæ. Prima pars patet, quia ad hunc finem ordinati sunt dentes, ut cibus in minimas partes atteratur: & cornigeris animalibus locò dentium superiorum natura concessit tres aut quatuor ventriculos; aves autem granivoræ deglutunt lapillos, arenulas, vitra & alia duriora, quæ suppleant in ventriculo defectum molarium, & cum attritu longiore lævigata sunt, ea tanquam inutilia rejiciunt, ut notavit Harveus. Et universim omiſsa masticatione crudior fit chylus & sanguis, unde morborum minera, adeò ut non ineptè pronunciarent Arabes, eos odisse animam, qui masticationem negligunt: sicut enim cibi in culina per ignem macerantur, ita per masticationem adhuc magis atteruntur, ut deinde facilius in chylum & sanguinem transmutentur. Pars quoque 2. probatur, quia saliva est quoddam dissolvens proveniens ex alimentis acidis, salis & sulphureis ad ciborum macerationem aptissimum: hinc natura in lingua, buccis, palato, œsophago plurimas concessit glandulas, & ductus salivales; & lepus, quia abundat salivâ, unicum habet ventriculum, licet alia graminivora habeant plures.

2. Descensus alimenti non suo duntaxat pondere, sed etiam peristaltico œsophagi motu perficitur. Motus autem ille peristalticus, seu contractionis & dilatationis in œsophago à laryngis præsertim musculis, & spiralibus œsophagi fibris petitur. Hunc concurrere, ut cibus in stomachum impellatur, constat tum in animalibus, quæ prono capite victum è terra colligunt, tum quòd aperto ore & exertâ linguâ non facile deglutitur cibus, tum quòd nos ipsi sorbendo & deglutiendo experiamur hunc nifum œsophagi, cujus fibræ se contra-

hunc undulatim instar lumbrici. Nec tamen negamus, gravitatem alimenti concurrere; sic ægroti nonnihil caput erigunt, ut forbilia facilius descendant.

3. Per eundem canalem descendit cibus & potus, quod contra Platonem sic ostenditur: in collo non est alius canalis, quam trachea & œsophagus; per tracheam autem non descendit potus, quia hæc pertingit ad pulmones, non ad stomachum; adeoque medicamenta potata non moverent ventriculum, & lacte non nutrentur pueri, & pulmones obruerentur, nec per vomitum potus unà cum cibus in ventriculo rejiceretur. Hinc si vel modicum pituitæ in tracheam defluerit, fortis oboritur tussis, & Anacreon Poëta uvæ acino suffocatus est.

4. Chylosis fit in ventriculo, non solo stomachi calore, sed potissimum per succum acidum, dissolvens dictum, concurrentibus etiam spiritibus animalibus aut vitalibus, & ventriculi motu. Probat 1. quia calidiores stomachi, ut notat Bartholinus, nonnunquam malè coquunt, & in febre ardente non digeritur cibus. 2. Calor stomachi tantus non est, quantus est calor ignis, ope cuius tamen intra plures horas non potest cibus ita minutatim dissolvi, ac intra breve tempus dissolvitur in stomacho. 3. Canes ossa dissolvunt, & ut perhibent, struthio ferrum, quæ vel in fornace vix dissolvi possunt. 4. Pisces voracissimi absque sensibili calore cibos digerunt, imò sunt aliqui, ut refert Fabri, quorum ventriculus tangi manu vix potest præ nimio frigore, & tamen copiosos digerunt cibos: ergo ad digestionem concurrat præcipue liquor gastricus, seu succus acidus, qui continetur partim in glandulis salivalibus, partim in aliis per interiorem ventriculi membranam dispersis; sicut enim aqua stygia corrodit metalla, succus citrinus solvit margaritas, succus berberorum eliquat corallium, aceto lepores & anates ita macerantur, ut ossa quoque comedi possint, ita etiam liquore gastrico dissolvuntur cibi: præsertim si & ipsi sales naturales habeant attemperatos, qui dissolutionem juvent, & postea in vasis proprii idoneum liquorem similem rursus deponant.

Neque propterea calorem excludimus, qui cibos rarefacit, & viam parat succo acido faciliorem. Hinc tempore hyberno coacto in centrum calore melior fit digestio, & cibi calidi, atque calore macerati facilius in stomacho concoquuntur. Accedunt & spiritus vitales, qui non parum fermentationem juvant, & particulas tum succi, tum alimenti agitant & dividunt. Hinc, si post pastum quis attentè contemplationi vacet, impeditur digestio, quia per contemplationem occupantur spiritus, qui ad digestionem concurrerent; & nocturnum tempus digestionem plurimum favet, quia, dum in somno ab aliis sensationibus & operationibus cessamus, spiritus ferè unicè concoctioni deserviunt. Hinc multi post pastum somno gravantur, quia spiritus animales è cerebro in stomachum avocantur.

Scio non deesse ex RR. aliquos, qui existiment, digestionem potius fieri triturâ, per reciprocum stomachi, diaphragmatis & abdominis motum. At, cum molliores sint stomachi membranæ, non apparet, qua ratione possint alimenta duriora, qualia sunt ossa, quantacunque pressione adhibitâ comminueri, & quæ nervosa sunt aut coriacea dissolvere: unde necesse est, ut alia principia concurrant; quamvis non negem, hunc motum digestionem juvare, quatenus per illum cibi sus deque vertuntur, eorumque particulae vario modo collisæ subiguntur.

His igitur omnibus ad concoctionem concurrentibus perficitur digestio, ferilius aut citius pro ratione alimenti ac dissolventium. Ventriculus enim illico cibum

cibum arctè complectitur, deinde fit quædam fermentatio, motus & concoctio: hanc juvant non solum liquor gastricus in glandulis stomachi, calor & spiritus per nervos delati, sed etiam salini spiritus salivæ, quibus imbutus fuit in ore cibus, particulæ bilis flavæ, quæ à vesica felle in stomachum, vel intestina immittuntur, sicut & particulæ succi acidi pancreatis stomacho suppositi. Imò cibi, si crudiores, aut pinguiore sint, & difficilioris concoctionis, hisdem nos ipsi immiscemus acetum, piper, sinapi, aliæque similia dissolventia, quibus omnibus alimentum evadit in liquorem subalbidum paulò densiorem, in modum hordei cremoris, & dicitur chymus, postquam deinde ulteriùs perficitur, chylus nuncupatur.

Nota, sententiam jam esse valde communem, vapores è stomacho post pastum, vel vini copiosi haustum, non ascendere in cerebrum, ut multi hætenus putavere: nam imprimis spintere apprimè clauditur stomachus, ut eveni vapores non possint, & quamvis per œsophagum eveherentur, ore tamen & naso exhalarentur: nec videntur trans membranam stomachi erumpere, tum quia diaphragmatè impedirentur, ne sursum tenderent, aut diffunderentur intra thoracis capacitatem, nec ultra tendere possent, cum nulla ipsis pateat via per collum in cerebrum. Quare illa symptomata, quæ hausto copiosius vino patiuntur multi, dicuntur oriri non à vaporibus è stomacho in cerebrum evectis, sed quia primò caput ebrii destituitur spiritibus animalibus nimio concursu prorumpentibus in stomachum ad dissolvendum vinum. 2. Quia cum liquida citiùs dissolvantur, pars subtilior vini potissimum generosi citiùs circulatione in cor, & à corde per arterias in cerebrum deferretur, ibique admixta spiritibus animalibus fermentatur, & sæpius ita implicat spiritus animales, ut agitari nequeant motu requisito ad sensationes; unde oritur somnus &c. Aliquando etiam partes illæ subtiliores vini ita commovent spiritus, ut ebrius abeat in furorem. Vinum tamen moderatum non obest, sed potiùs conducit ad elaborandos spiritus.

Quia verò hæc ciborum sumptio est ad nutritionem & conservationem necessaria, nobis indidit Deus veluti morbum quotidianum, nempe famem & sitim, quibus cibum & potum appetimus, neque nobis bene est, donec huic appetitui satisfiat: quia verò hujus morbi medicina debebat etiam esse quotidiana, eam cum voluptate conjunctam voluit Auctor naturæ, ut faciliùs sumeretur. Fames autem & appetitus cibi oritur ex vellicatione orificii stomachi, per spiritus acriores ex illius fundo sursum ad ejus orificium evectos, & agitatione sua excitantes sensationem molestant, quâ homo determinatur ad desiderium cibi. Sitis verò est appetitus humidi, ortus ex molesta vellicatione œsophagi, ac potissimum faucium ariditate; hac enim siccitate fit molesta nervorum & fibrarum contractio. Itaque fames dici potest stomachi vellicatio à succis acrioribus producta; & sitis dici potest fortior punctio à salinis particulis orta, & faucium ariditate, hinc falsa & exsiccatia sitim causant.

